

ეკა კვანტალიანი

Eka Kvantaliani

ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Akaki Tsereteli Kutaisi State University

ჟან რასინის „ესთერის“ პოეტიკის ბიბლიური მოტივები

Biblical Motifs of Jean Racine's "Esther" Poetics

The article presents a literary and philosophical analysis of the biblical motifs of the play “Esther” by Jean-Baptiste Racine, a prominent representative of European classicism, an outstanding French playwright of the 17th century. Despite the fact that in the era of classicism, the representation of antiquity was considered the standard and norm, Racine was able to convey biblical passages in his drama "Esther" with high artistic skill and introduced innovative ideas both in terms of content and form.

The work discusses the poetic language and vocabulary of Jean Racine, excerpts of biblical passages from the text of the tragedy "Esther" and expressions that echo the theological thought from the Old Testament book of Esther. In this play, the author conveys biblical passages without breaking the content against the background of his contemporary 17th century era of absolutism, political-social tension.

The Old Testament source of Racine's tragedy "Esther" is seen as an allegory representing the relationship between the church and God according to some Christian biblical scholars. The nuances of the text of the book of Esther, which are taken from the Old Testament, as well as all the actions of the main character of Racine's drama, Esther, are loaded with biblical symbolism, the verses are filled with the spirit of the Bible with tropical thinking. This play is recognized as the culmination of Racine's theatrical art, because the author manages to combine the ancient legacy of tragedy in poetry, with the magical melody of opera and the strictest religious morality, and all this in full compliance with Aristotle's precepts.

The scientific novelty of the article is the intertextual and comparative analysis of the poetics of Racine's play "Esther" with the works of famous

Georgian writers (For example: “The Knight in Tiger Skin” by the greatest Georgian world-class poet Shota Rustaveli, “Didmouraviani” by Joseph Tfileli (XVII century), King of Imereti Archil, Teimuraz I King of Kakheti etc.), which will be important for a better understanding biblical aspects of the poetics of Racine's "Esther" and in this regard, for presenting the similarities between European classicism and the common problems of the Georgian classics of the same era.

The article discusses and evaluates the literary-religious re-understanding of history based on Old Testament motifs by Jean Racine, which he perfectly presented in his drama "Esther" with the elements of ancient theories of classicism and an amazing synthesis of biblical passages. He introduced innovative ideas in both the form and content of this work and added new life to the tragedies of the era of European classicism.

საკვანძო სიტყვები: რასინი, ფრანგული კლასიციზტური დრამა, ესთერი, პოეტიკა, ბიბლია

Key words: Racine, French classical drama, Esther, poetics, Bible

ფრანგული კლასიციზმის უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლის, ჟან რასინის შემოქმედება XVII საუკუნის საფრანგეთში ეროვნული კულტურის ფორმირების ეპოქაში განვითარდა, როდესაც მოღვაწეობდა არაერთი გამოჩენილი მოაზროვნე, პროზაიკოსი თუ პოეტი: კორნელი, მოლიერი, პასკალი, ლა ფონტენი, ბუალო, ლა ბრუიერი და სხვ.

მე-17 საუკუნის ფრანგულის, როგორც ერთიანი ეროვნული სალიტერატურო ენის ჩამოყალიბებაში უდიდესი წვლილი სწორედ ჟან რასინს მიუძღვის. ამ მხრივ გამორჩეულია მისი დრამა „ესთერი“, თავისი ცოცხალი სამეტყველო ლექსიკური ფონდით, ანტიკური დრამის სტრუქტურული ელემენტებითა და ბიბლიური მოტივებით. დიდა ჟან რასინის შემოქმედების დამსახურება არა მარტო საფრანგე-

თის, არამედ მთელი ევროპის წინაშე. ენციკლოპედიაში Britanica აღნიშნულია, რომ ჰაინრიხ ჰაინე რასინის პირველ თანამედროვე პოეტად აღიარებდა (ფანჩულიძე, 1960, გვ.7-15; არჩვაძე, 2003, გვ.26-27, 65-66).

მე-17 საუკუნის კლასიკური ფრანგული ლიტერატურის თვალსაჩინო წარმომადგენელი ჟან რასინი მრავალმხრივი განათლების მქონე დრამატურგი იყო. ის არა მარტო იცნობდა ანტიკურ მითოლოგიასა და ლიტერატურას, არამედ ღრმად იყო განსწავლული წმინდა წერილში. რასინს „ბიბლიის პოეტსაც“ კი უწოდებდნენ. მისმა თეოლოგიურ-ზნეობრივმა შეხედულებებმა და ღვთისმეტყველებაში განსწავლულობამ ასახვა ჰპოვა მის შემოქმედებაში. როგორც აღინიშნა, ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საყურადღებოა დრამა „ესთერი“, რომელშიც ყველაზე უკეთ გამომჟღავნდა ავტორის ნიჭი და სასულიერო განათლების დონე (Deshusses, 1984, გვ. 175-179).

დრამის სიუჟეტი აღებულია ძველი აღთქმის ესთერის წიგნიდან (წიგნი ესთერისა, 1989, გვ.465-471). რასინმა პიესაში წარმოგვიდგინა მთავარი თემა: დედოფალ ესთერის მიერ ებრაელი ერის გადარჩენის ისტორია. ავტორმა დრამაში წინ წამოსწია ბიბლიური სიუჟეტები და მეტაფორული აზროვნებით, ლექსის ევფონიურობით, მოსაზღვრე რითმებითა და ფრანგული ალექსანდრიული მეტრის გამოყენებით კლასიციტური ტრაგედიის თვალსაჩინო ნიმუში შექმნა (არჩვაძე, 2000, გვ. 5-9, 36, 220; Goldmann, 1955, გვ.173-175).

ჟან რასინთან ესთერი ბიბლიური გმირიდან ლიტერატურულ პერსონაჟად გარდაისახა, იქცა რა სიწმინდის, ქალური სრულყოფილების, ღვთისმოსაობისა და ერთგულების სიმბოლოდ.

XVII საუკუნეში საფრანგეთსა და სხვა ევროპულ ქვეყნებში აღორძინდა ანტიკური ეპოქის სამწერლობო სტილი, რომელმაც ახლებური ინტერპრეტაცია შეიძინა კლასიციზმის თეორიაში. არისტოტელეს „პოეტიკა“ და ჰორაციუსის ეპისტოლე „მიძღვნა პიზონებისადმი“, უფრო ცნობილი, როგორც „ჰორაციუსის ხელოვნება“, ერთგვარ ლიტერატურულ კანონად იქცა არა მარტო კლასიკური ხანის საფრანგეთის, არამედ სრულიად ევროპული მწერლობისათვის. ჟან რასინის განსახილველი პიესაც ამ ეპოქის სულისკვეთებითაა შექმნილი. პიესა გამოირჩევა ბიბლიური სიმბოლიკითა და ქრისტიანულ-ფილოსოფიური მსოფლმხედველობრივი ელემენტებით, რაც ფრანგული კლასიკური

ლექსთწყობისათვის სრულიად ახალი ეტაპია (Butler, 1959, გვ. 31-48; Lanson, 1903, გვ. 413-436; Mangien, 1990, გვ.85).

ჟან რასინის „ესთერი“ შთაგონებულია არა მარტო ბიბლიური მოტივებით, არამედ მისტიკური ლირიკითაც. ეს სამმოქმედებიანი პიესა ავტორს დაუკვეთა მადამ დე მენტენონმა მაღალი წარმომავლობის, მაგრამ გადარიბებული მოსწავლე გოგონებისთვის, რომლებიც სენ-ლუის სამეფო სახლ-პანსიონში ცხოვრობდნენ (Maison royale de Saint-Louis). პანსიონი მდებარეობდა სენ-სირში (Saint-Cyr) და იყო პირველი საერო ქალთა სკოლა ევროპაში, სადაც, გადმოცემით, რასინის ორი ქალიშვილიც სწავლობდა. 1689 წელს იქვე შედგა სპექტაკლის პრემიერა სამეფო კარისთვის.

მკვლევარი დანიელ ბუნეფონი თავის წიგნში „ცნობილი ფრანგი მწერლები“ აღნიშნავს, რომ რასინმა ფრანგულ ენაზე გადმოიტანა ბიბლიის მშვენიერება და წინასწარმეტყველთა ყველაზე ამაღლებული შთაგონება (Bonnefon, 1995, გვ.160-161). „ესთერში“ რასინის პოეტური ენა, მართლაც, ემოციურადაა დატვირთული საღვთისმეტყველო შეგონებებით და ნასაზრდოებია ბიბლიური წიგნების მხატვრულ-ესთეტიური სამყაროთი. პიესაში შედარებით ნაკლები ვნებაა, სამაგიეროდ, წინ წამოწეულია ქრისტიანული მორალისთვის ნიშანდობლივი პრინციპები, რაშიც პიესის დამკვეთის, მადამ დე მენტენონის, ლუი XIV-ის ფავორიტისა და მორგანატიკული მეუღლის სურვილი იკითხება. რელიგიური სულისკვეთების ტრაგედია გამოირჩევა დახვეწილი სალიტერატურო ფრანგულით, ლექსიკის მრავალფეროვნებით, რიტმული ფრაზებით, აზროვნების სისხარტით. ფაქტები და მოვლენები გადმოცემულია თანმიმდევრულობით, რათა არ დაირღვეს ისტორიული სიმართლე. ბიბლიური სიმბოლოები მოყვანილია ბიბლიის სხვადასხვა წიგნიდან. ესენია: ძველი და ახალი აღთქმა, ფსალმუნები, წინასწარმეტყველთა წიგნები და ა.შ. სწორედ ამის გამოა, რომ პიესა „ესთერი“ რასინის დრამატურგიაში ავტორის ლიტერატურულ-თეოლოგიური თუ ფილოსოფიური აზროვნების მწვერვალად აღიქმება (არჩვაძე, 2019, გვ.118-132; Chédozeau, 1999, გვ.159-180; William, 2011, გვ.131-154).

ჟან რასინმა ისეთ მაღალ საფეხურზე აიყვანა თავისი თანამედროვე ფრანგული, რომ, შეიძლება ითქვას, გააცოცხლა ევრიპიდეს ენა და, ამავედროულად, რელიგიური იდეებით შეამკო. როგორც ცნობი-

ლია, გალექსილი პიესა „ესთერი“ კლასიკურ ფრანგულ მეტრიკაში წარმოდგენილია თორმეტმარცვლიანი, რთული სილაბური ლექსით, რომელსაც მეექვსე მარცვლის შემდეგ აქვს ცეზურა. მეექვსე და მე-თორმეტე მარცვლებზე წარმოიქმნება მახვილი, ექვსმარცვლიანი ორი ქვემუხლით, რაც სულ თორმეტ მარცვალს ქმნის (Geoffroy, 2011, გვ. 86-91; Laurence, 2008, გვ. 70-71). პიესაში რასინს შესანიშნავად აქვს წარმოჩენილი ბიბლიური სიმბოლიკით დატვირთული თეოლოგიური სახისმეტყველება, ეს იქნება პროლოგი თუ ესთერის მონოლოგი, პერსონაჟთა დიალოგები თუ პიესის პროტაგონისტთა უფლისადმი ლოცვა-ვედრება (კვანტალიანი, 2022, გვ. 52-63; Dubu, 1991, გვ. 607-620).

დრამის სიუჟეტის მიხედვით, მოქმედება ხდება ირანის ანტიკურ ქალაქ სუზაში (ებრაულად შუშანი) იმ დროს, როდესაც ებრაელები სპარსეთის უზრმაზარ იმპერიაში მონობაში ცხოვრობდნენ.

ძალიან საინტერესოა რასინის მიერ ბიბლიური სიუჟეტის ინტერპრეტირება. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ რასინის ტრაგედიაში წმინდა წერილის ძველი თუ ახალი აღთქმის ტექსტების გამოყენებისას არათუ შინაარსი არ იცვლება, არამედ, პირიქით, ავტორს უცვლელად გადმოაქვს ქრისტიანული სწავლების ძირითადი პრინციპები და დედააზრი. ამავდროულად, ევროპული კლასიციზმის მკაცრი წესების ყალიბში მოქცეული რასინი მე-17 საუკუნის თანადროულ მოვლენებსაც ეხმიანება. პიესაში აღწერილ სპარსელთა მეფის მიერ ებრაელი ხალხის დევნას, შესაძლოა პარალელი მოემდებნოს ლუი XIV-ის სასტიკ პოლიტიკასთან იანსენისტთა მიმართ (კვანტალიანი, 2023, გვ. 39-48; Butler, 1977, გვ. 196-197; L'abbé L.-Gl. Deflour, 1891, გვ. I-IV).

ნაწარმოების პროლოგში, რომელსაც „ღვთისმოსაობა“ ეწოდება, ავტორი ადიდებს უფალს, ხოტბას ასხამს „მეფე-მზეს“ და მის მეუღლეს მაძამ დე მენტენონს. ყოველივე ამან არ შეძლება არ მოგვაგონოს შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ პროლოგი, რომელშიც პოეტი უფლისადმი ვედრების აღვლენის შემდეგ აქვებს თამარ მეფეს და მის მეუღლე დავით სოსლანს¹.

¹ რადგან საუბარი ლიტერატურულ პარალელებზე ჩამოვარდა, შევნიშნავთ, რომ რასინის ეპოქაში, მე-17 საუკუნეში, საქართველოში მოღვაწეობდა ცნობილი პოეტი და მაღალი სასულიერო მოღვაწე იოსებ ტფილელი (საკაკაძე), რომლის შემოქმედების თეოლოგიური კუთხით კვლევა შემოგვთავაზა ცნობილმა პოეტმა, პროფესორმა ვაჟა ოთარაშვილმა. ტფილელი მიტროპოლიტი თავის პოემა „დიდმოურავიანს“, რომელ-
266

რასინი „ესთერის“ შესავალშივე მკითხველს ღვთისმყოფობის განცდას აღუძრავს:

LA PIÉTÉ

„Du séjour bienheureux de la Divinité,
Je descends dans ce lieu par la Grâce habité.
L'innocence s'y plaît ma compagne éternelle,
Et n'a point sous les cieux d'asile plus fidèle...“
v.1-4 (Racine, 2016, გვ. 8)¹

ღვთისმოსაობა

„ზეცის განგებით იმ ადგილის ხილვა მეღირსა,
დავანებულა სადაც მადლი ღვთიურ ნებისა...
უბიწოება სულს ანათებს, როგორც ლამპარი,
ქვეყნად გულია ერთგულების თავშესაფარი...“

შიც ისტორიულ თემატიკასთან ერთად არაერთ თეოლოგიურ პასაჟსაც ვაწყდებით, უფლის ხოტბით ასრულებს (სტროფი 484):

„ეს არის ლექსად ნათქვამი, მნატრი ვინ თქვენის ხლებისა,
ზოგი რამ სადმოც დაკსწერი, სიჭყვა ვპოქვი წმინდათ ქებისა,
სადთოს ქებისა მთარგმნელი სული რჯას აღარ ებისა,
მე ამის წერით მეშინის, ვაჲ თუ ხმა მესმას ვებისა?!
(ბარამიძე, 1989, გვ. 481)

ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, ავტორს „დიდმოურავიანი“ 1681-1687 წლებში შეუქმნია, რასინის დრამატურგიის აყვავების პერიოდში. კორნელი კეკელიძე და გიორგი ლეონიძე თბილისის მიტროპოლიტის ნაშრომს „ქართულ იერემიადას“ უწოდებენ (კეკელიძე, 1952, გვ. 424; ოთარაშვილი, 2019, გვ.80), რადგან ტექსტი ბიბლიური პასაჟებით არის დატვირთული, მთავარი გმირების მოქმედება კი ბიბლიურ პერსონაჟებთან არის შედარებული.

მაგალითად, ავტორი ასე აღწერს ივერიელთათვის უმნიშვნელოვანესი ბრძოლების წინ ერისა და ბერის ერთობლივ ლოცვა-ვედრებას (სტროფები 50-51):

„იმ ღამეს მართლმორწმუნენი იყვნენ სულ ღამეთევითა,
ზოგნი ხშირ-ხშირად ვდგებოდით,ზოგნი აქა-იქ თევითა,
ღირსნი კაცები გვიახლნეს, ვესებდით ჩვენ მათევითა,
არ იყო მათში ცთუნება გველისგან იმათ ევითა...“
(ბარამიძე, 1989, გვ.601; ოთარაშვილი, 2021, გვ. 249-250).

უნდა აღინიშნოს, რომ ისტორიული მოვლენები თეოლოგიურ ჭრილშია განხილული აღორძინების ხანის ქართული პოეზიის სხვა მნიშვნელოვანი წარმომადგენლების – თეიმურაზ I-ისა თუ არჩილის შემოქმედებაშიც.

¹ ქართული ლექსის რიტმულობა საგრძნობლად განსხვავდება ფრანგულისგან, თუმცა შევეცადეთ, ფორმა, შინაარსი და რიტმი შემოღობისდაგვარად გადმოგვეცა (თარგმანი ფრანგულიდან ვ.ოთარაშვილის და ე.კვანტალიანისა).

რასინი მომდევნო სტროფში მადამ დე მენტენონის მიერ დაარსებულ სასულიერო სასწავლებელს ახასიათებს, როგორც ტიპურ ქალთა მონასტრულ პანსიონს¹, ამა ქვეყნის ამოებისაგან განშორებულ გარემოს, სადაც მას, როგორც პოეტ-ქრისტიანსა და დრამატურგ-შემოქმედს, შეეძლო მისცემოდა ღრმა თეოლოგიურ-პოეტურ მედიტაციებს:

„Ici, loin du tumulte, aux devoirs les plus saints
Tout un peuple naissant est formé par mes mains.
Je nourris dans son coeur la semence féconde,
Des vertus, dont il doit sanctifier le monde...“

v.5-9 (Racine, 2016 .გვ.8)

„აქ მიწიერი საზრუნავი ვეღარა მზღლუდავს...
გმირთა სახენი გამოვძერწო კალამით უნდა.
ხალხის გულიდან კეთილ საქმეს ჟამიც ვერ ძარცვავს,
აღმოაცენებს სათნოება სიკეთის მარცვალს...“

საუყურადღებოა, ასევე, დედოფალ ესთერის მიმართვა მისი მეგობარი ელიზის (ელისაბედის) მიმართ რომელსაც სამგზის სანატრელს, ყრმობის დობილს და მასავით ბენიამინის ტომის ჩამომავალს უწოდებს. პიესის ამ პასაჟში ნათლად ჩანს ებრაელთა ბიბლიური ისტორიის ღრმა შრეების ცოდნა:

„Est-ce toi, chère Élise ? Ô jour trois fois heureux!
Que béni soit le ciel qui te rend à mes vœux ;
Toi, qui de Benjamin comme moi descendue,
Fus de mes premiers ans la compagne assidue.“

v.71-74 (Racine, 2020, გვ. 10)

„ელიზ, ძვირფასო!...ეს შენა ხარ? გიპოვე ისევ,
ო, შენი ხილვის სიხარულით გულს ისე მივსებ...
კურთხეულია სამგზის ეს დღე, ყრმობის დობილო!
ბენიამინის ტომისაგან ჩემებრ შობილო.“

¹ რასინი პიესის შესავალში არაერთგზის შენიშნავს, რომ მეფე-მზე ლუი XIV მეუღლითურთ ხშირად სტუმრობდა სენ-სირის სასწავლებელს, რომელიც მონასტრის მახლობლად მდებარეობდა. ავტორი უფლისთვის სათნო ადგილად მოიხსენიებს პანსიონს, სადაც გოგონებს, რომლებიც იქ ცხოვრობდნენ, „მეფის ასულებს“ უწოდებდნენ.

მომდევნო სტროფიც დატვირთულია ბიბლიურ-საღვთისმეტყველო გამონათქვამებით, სადაც ესთერი სიონისათვის¹ გადატანილ სულთქმა-ოხვრასა და განსაცდელზე საუბრობს:

„Et qui d'un même joug souffrant l'oppression,
M'aidais à soupirer les malheurs de Sion.
Combien ce temps encore est cher à ma mémoire !
Mais toi, de ton Esther ignorais-tu la gloire ?“
v.75-78 (Racine, 2020, გვ. 10)

„და ვინც ატარე ჩემნაირად მონობა უღლით,
სულთქმით დავძლიეთ სიონისთვის ბოროტთა შუღლი...
ეს მოგონება ძვირფასია ახლაც, ვით მაშინ!
შენ კი ესთერი უარჰყავი ამ დიდებაში?“²

ავტორს პიესაში ქორო შემოჰყავს, რომელიც სიმღერით ჰყვება ებრაელთა დევნის ტრაგიკულ ისტორიას, მისტირის სამშობლოს ძველ დიდებას. სპარსეთში გადასახლებული ებრაელები მხოლოდ უფლისა და დედოფალ ესთერის მოიმედენი არიან (Kvantaliani, 2023, გვ. 25-34). ქოროს რიტორიკაში გამოსჭვივის გადასახლებაში მყოფი ერის ტრაგიზმი:

„Ô rives du Jourdain! ô champs aimés des cieux !
Sacrés monts, fertiles vallées
par cent miracles signalées !
Du doux pays de nos aïeux,
Serons-nous toujours exilées ?“
v. 211-215 (Racine, 2020, გვ. 13)

„ო, ნაპირებო იორდანისა!
ზეცის სიყვარულს მუდამ ჩვეულნო!
მთაო წმინდაო და ხეობებო, სასწაულებით გამორჩეულო!

¹ სიონში იგულისხმება აღთქმული ქვეყანა, ისრაელის მიწა ან საკუთრივ იერუსალიმი.

² ესთერს უკვირს, ნუთუ მისმა სიყრმის მეგობარმა (ელიზმა) ამდენი განსაცდელის გადატანის შემდეგ უარყო იგი, დევნილი ებრაელი ერის შვილი, რადგან სამეფო დიდების ბრწყინვალებაში მყოფი იხილა; თუმცა ელიზს ესთერი გარდაცვლილი ეგონა (რასინის პიესის მიხედვით) და როგორც აღნიშნავს საბედნიეროდ სადედოფლო დიდებაში ჰპოვა იგი.

მშობელი მხარევი წინაპრებისა, ტკბილ სამშობლოზე ვწუხვართ
შვილები,
ნუთუ ყოველთვის ასე ვიქნებით ჩვენი ქვეყნიდან
განდევნილები?...“

მოვიყვანოთ ბიბლიური პასაჟების სხვა მაგალითები რასინის
პიესიდან. საყურადღებოდ გვეჩვენება პიესის I მოქმედების I სცენაში
ძველი აღთქმიდან აღებული შედარება, მაგალითად:

„Sion ; le jour approche, où le Dieu des armées...
Et le cri de son peuple est monté jusqu'à lui.“
v. 90-92 (Racine, 2020, გვ.10)
„სიონო, უკვე ახლოა, მოვალს უფალი საბაოთ...
ერის ღალადი მოესმა, არ დავიტანჯეთ ამოდ...“

აქ მოიაზრება ბიბლიური ტერმინი „უფალი საბაოთ“, რომელიც
ებრაულად ქერუბიმებზე მჯდომ უფალს ნიშნავს (1 მეფ. 4:4); ასევე,
ძველ აღთქმაში ეს არის ღმერთის მიმართვის გავრცელებული ფორმა
(1 მეფ. 1:3) და ეს ტერმინი მიეკუთვნება სწორედ ძველ აღთქმისეულ
რიტუალს, საღვთო კიდობანის გადმოსვენების საკრარულ პროცესს
ებრაელთა ღვთისმსახურებისას: „ადგა და წავიდა დავითი მთელი
ხალხითურთ, ვინც მასთან იყო, იუდას ბაალებადან, რომ ამოეტანათ
ღვთის კიდობანი, რომელსაც ეწოდა სახელი ცაბაოთ უფლისა, ქერუ-
ბიმებზე მჯდომარისა... ყიჟინითა და ბუკის ცემით მიჰქონდათ უფ-
ლის კიდობანი დავითისა და ისრაელის მთელ სახლს“ (2 მეფ. 6:2.18;
7:8.27). რაც შეეხება სიონს, ის ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ იყო
სიმბოლო ებრაელთა აღთქმული ქვეყნისა, მათი დედამამშობლო:
„რადგან სიონი, ჩვენი დედა, დარდით არის შეწუხებული, ყოველ-
მხრივ დამცირებულია და მწარედ მოთქვამს...“ (ბიბლია, 1989, გვ. 932;
Racine, 1889, გვ. 67)

პიესაში ერთგან ვკითხულობთ:

„კურთხეულია სამგზის ეს დღე, ყრმობის დობილო!
ბენიამინის ტომისაგან ჩემებრ შობილო.“

სამგზის კურთხევა ყველა ქრისტიანული ლოცვის თანამდევია,
რადგან სიმბოლოა სამებისა. სამგზის კურთხევის ტრადიცია ღვთის-

მსახურების დროს გამოიყენება, ასევე ასამაღლებლისას წარმოთქვამს მოძღვარი და გვხვდება ძველი და ახალი აღთქმის ტექსტებში; ბენიამინი ბიბლიური პატრიარქის, იაკობის მე-13 ძეა, ერთ-ერთი ვერსიით ისრაელთა ტომის წინაპარი, რასაც ხაზს უსვამს ესთერი. მონობის უღელზე საუბრისას კი ბიბლიური დედოფალი იხსენებს ებრაელთა ყოფის მძიმე წლებს ბაბილონის ტყვეობისას და დასძენს, რომ მხოლოდ აღთქმულ ქვეყანაში, იგივე ღვთიურ სიონთან დაბრუნების შემდეგ შეძლებენ ებრაელები ყველა პრობლემისაგან თავის დაღწევას, რაც ღვთის მორჩილებითა და ლოცვით მიიღწევა (Durand, 2020, გვ.9-14; The Complete Plays, 2015, გვ. XII-XVI).

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, რასინი შესანიშნავი მცოდნეა წმინდა წერილისა. იგი ლიტერატურულად აღწერს ძველი აღთქმის ერთ-ერთ წიგნში მოთხრობილ ისტორიას თავის დრამაში „ესთერი“, რომლის მთავარი გმირები ბიბლიურ-ისტორიული პერსონაჟები არიან. ასევე გასათვალისწინებელია ის მომენტიც, რომ რასინმა თავის თხზულებაში არა მარტო ბიბლია, არამედ „ისტორიის მამად“ წოდებული ჰეროდოტეს „სპარსულბერძნული ომების“ სახელით ცნობილი წიგნებიც გამოიყენა, რომლებშიც ასუერუსის, იგივე ქსერქსე I-ის ცხოვრებაა აღწერილი.

ჟან რასინმა შესანიშნავი ოსტატობით შეძლო დოგმატურ-ქრისტიანული აზროვნებისთვის დამახასიათებელი პრინციპების იმგვარად „გადმონერგვა“ თავის ტრაგედიაში, რომ ბიბლიური სიუჟეტის მთავარი დედააზრი არ დაკარგულიყო. ამავდროულად, მან ბიბლიურ პასაჟებს შესძინა სრულიად ახალი დატვირთვა, რომლითაც იგი XVII საუკუნის ევროპასა და საფრანგეთის სოციალურ-პოლიტიკურ მდგომარეობას ეხმიანებოდა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- არჩვაძე, ზ. (2000). XVII საუკუნის ფრანგული ლიტერატურის ქრესტომათია, (ფრანგულ ენაზე), ქუთაისი: ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- არჩვაძე, ზ. (2003). ნარკვევები ფრანგული ლიტერატურის ისტორიიდან, ქუთაისი: ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- არჩვაძე, ზ. ლეონიძე ნ. (2019). ფრანგული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I; ქუთაისი: აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- ბარამიძე, რ. რედ. (1989). ქართული მწერლობა. „დიდმოურავიანი“, ტ. VI, თბილისი: „ნაკადული“.
- ბიბლია. (1989). წიგნი ესთერისა. თბილისი, საქართველოს საპატრიარქოს გამომცემლობა.
- კეკელიძე, კ. (1952). ძველი ქართული მწერლობის ისტორია. ტ. II, თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- კვანტალიანი, ე. (2022). ჟან რასინის დრამა „ესთერის“ პროტაგონისტები“. ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, მაგისტრანტთა და დოქტორანტთა XXXII(III) საუნივერსიტეტო სამეცნიერო (ონლაინ) კონფერენციის მასალები. ქუთაისი (14-15 აპრილი), აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- კვანტალიანი, ე. (2023). ანტიკურობიდან კლასიციზმის გვირგვინამდე, ჟან რასინის „ესთერის“ მიხედვით. თსუ კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტის სტუდენტთა სამეცნიერო წრე, IX ყოველწლიური სტუდენტური კონფერენციის – „ანტიკურობის თანამედროვეობა“ – მასალები. თბილისი.
- ოთარაშვილი, ვ. (2019). მიტროპოლიტ იოსებ ტფილელის ცხოვრება და მოღვაწეობა. თბილისი: „ლიტერატურა და ხელოვნება“.
- ოთარაშვილი, ვ. (2021). გიორგი სააკაძის ფენომენი და თარხან-მოურავები, ტ. II, თბილისი: „ლიტერატურა და ხელოვნება“.
- რუსთაველი, შოთა. (1992). „ვეფხისტყაოსანი“. თბილისი: მწერალთა დამოუკიდებელი ასოციაცია „გულანის“ გამომცემლობა.
- ფანჭულიძე, დ. (1960). ფრანგი მწერლები. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოცემა.
- Bonnefon, D. (1895). Les écrivains célèbres de la France, ou Histoire de la littérature française depuis l'origine de la langue jusqu'au XIXe siècle (7e éd.), édition: Fischbacher, Paris.
- Butler, Ph. (1959). Classicisme et baroque dans l'oeuvre de Racine. Paris: Edité par Nizet.

- Butler, Ph. (1977). Racine: A Study. London: Heinemann Educational Books, *French Studies*, Volume XXXI, Issue 2, April.
- Chédozeau. (1999). La dimension religieuse dans quelques tragédies de Racine. *Oeuvres et critiques*, XXIV-1.
- Deshusses, P. (1984). *Dix Siècles De Litterature Francaise.Tome 1: Du Moyen Age Au 18e Siècle*. Paris, édition: Bordas.
- Dubu, J. (1991). Esther: Bible et poésie dramatique. *The French Review*. Published By American Association of Teachers of French, Vol. 64, 4.
- Durand, A. (2020). "Esther Tragédie tirée de l'Écriture sainte", Tragédie en trois actes en vers et avec choeurs de Jean Racine (1689), Mai; www.comptoirilitteraire.com
- Goldmann, L. (1955), *Le Dieu caché, Etude sur la vision tragique dans les Pensées de Pascal et dans le théâtre de Racine*. *Revue d'Histoire et de Philosophie religieuses* Année , Paris, Édition: Gallimard, 173-175.
- Geoffroy, C. (2011). Le rêve le plus long de l'histoire». *Le Figaro hors-série* n 65 „Alexandre le Grand. Le royaume-l'épopée-la légende“, octobre.
- Kvantaliani, E.(2023). Aspects antiques et bibliques de la poétique de Jean Racine d'après "Esther". *Colloque estudiantin d'études francophones*, la VIe édition. Bucarest, Roumanie, le 29 mai (Hybride synchrone).
- L'abbé, L., Defour Gl.(1891). *La Bible dans Racine*. Introduction. Paris: Ed. Ernest Leroux.
- Lanson, G. (1903). *Études sur les origines de la tragédie classique en France*. *Revue d'Histoire littéraire de la France*, *Revue d'Histoire littéraire de la France* 10e Année, No. 3 Paris, Published By: Presses Universitaires de France.
- Laurence, H.L. (2008). De l'histoire au mythe épico-romanesque: Alexandre le Grand dans l'Occident médiéval, dans Michèle Guéret-Laferté, Daniel Mortier, *D'un genre littéraire à l'autre*, Mont-Saint-Aignan. Publications des universités de Rouen et du Havre.
- Mangien, M. (1990). *Aristote, Poétique*, Le Livre de Poche. Paris: Presses Universitaire de France.
- Racine, J. (1889). *Ester. Tragedie(1689)*, Paris: Denys Thierry.
- Racine, J. (2016). *Ester. Tragedie tirée de l'écriture sainte*. Paris,1689. Texte établi par Paul FIEVRE, revu novembre.
- Racine, J. (2020). *Esther. tragédie tirée de l'écriture sainte (1689)*, Publié par Ernest et Paul Fièvre pour Théâtre-Classique. fr, Mai 2020.
- The Complete Plays of Jean Racine*. (2015). Volume 1: *The Fratricides*, By Jean Racine and Translated by Geoffrey Alan, Penn State Press, <https://books.google.ge>
- William, M. (2011). La véritable catharsis aristotélicienne Pour une lecture philologique et physiologique de la Poétique, William Marx Dans *Poétique* (n° 166), <https://www.cairn.info/revue-poetique-2011-2-page-131.htm>.

References:

- Archvadze, Z. (2000). Nark'vevebi pranguli lit'erat'uris ist'oriidan [Essays from the History of French Literature]. Kutaisi: Kutaisis universit'et'is gamomtsemloba.
- Archvadze, Z. (2003). XVII sauk'unis pranguli lit'erat'uris krest'omatia [Chrestomathy of 17th century French literature], (prangul enaze), Kutaisi: Kutaisis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba.
- Archvadze, Z. Leonidze, N. (2019). Pranguli lit'erat'uris ist'oria [History of French Literature], T'.I; Kutaisi: Kutaisis Ak'ak'i Ts'eretlis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba.
- Baramidze, R. (1989). "Didmouraviani" ["Didmouraviani"]. Kartuli mts'erloba T'.VI. Tbilisi: "Nak'aduli".
- Biblia. (1989). Ts'igni Esterisa [The book of Esther]. Tbilisi, Sakartvelos sap'at'riarkos gamomtsemloba.
- Bonnefon, D. (1895). Les écrivains célèbres de la France, ou Histoire de la littérature française depuis l'origine de la langue jusqu'au XIXe siècle (7e éd.), édition: Fischbacher, Paris.
- Butler, Ph. (1959). Classicisme et baroque dans l'oeuvre de Racine. Paris: Edité par Nizet.
- Butler, Ph. (1977). Racine: A Study. London: Heinemann Educational Books, *French Studies*, Volume XXXI, Issue 2, April.
- Chédozeau. (1999). La dimension religieuse dans quelques tragédies de Racine. Oeuvres et critiques, XXIV-1.
- Deshusses, P. (1984). Dix Siècles De Litterature Francaise.Tome 1: Du Moyen Age Au 18e Siècle. Paris, édition : Bordas.
- Dubu, J. (1991). Esther: Bible et poésie dramatique. The French Review. Published By American Association of Teachers of French, Vol. 64, 4.
- Durand, A. (2020). "Esther Tragédie tirée de l'Écriture sainte", Tragédie en trois actes en vers et avec choeurs de Jean Racine (1689), Mai; www.comptoir litteraire.com
- Geoffroy, C. (2011). Le rêve le plus long de l'histoire». Le Figaro hors-série n 65 «Alexandre le Grand. Le royaume-l'épopée-la légende», octobre.
- Goldmann, L. (1955), Le Dieu caché, Etude sur la vision tragique dans les Pensées de Pascal et dans le théâtre de Racine. Revue d'Histoire et de Philosophie religieuses Année , Paris, Édition: Gallimard, 173-175.
- K'ek'elidze, K'. (1952). Dzveli kartuli mts'erlobis ist'oria [History of Ancient Georgian Literature], T.II,Tbilisi: Tbilisis sakhemts'ipo universit'et'is gamomtsemloba.
- K'vant'aliani, E. (2022). Zhan Rasinis drama "Esteris" p'rot'agonist'ebi" [Protagonists of Jean Racine's drama "Esther"], Humanit'arul metsnierebata pak'ult'et'i, magist'rant'ta da dokt'orant'ta XXXII(III) sauniversit'et'o samet-sniero (onlain) k'onperentsiis masalebi. Kutaisi (14-15 ap' rili), Ak'ak'i Ts'eretlis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba.
- K'vant'aliani, E. (2023). Ant'ikurobidan k'lasitsizmis gvirgvnamde, Zhan Rasinis "Esteris"mikhedvit [From antiquity to the crown of classicism according to

- "Esther" by Jean Racine]. TSU K'lasik'uri pilologiis, bizant'inist'ik'isa da neogretsistik'is inst'it'ut'is st'udent'ebis samestniero ganvitarebis, IX q'ovel-ts'liuri st'udent'uri k'onperentsia – "Ant'ik'urobis tanamedroveoba", masalebi, Tbilisi.
- Kvantaliani, E. (2023). Aspects antiques et bibliques de la poésie de Jean Racine d'après "Esther". Colloque étudiantin d'études francophones, la VIe édition. Bucarest, Roumanie, le 29 mai (Hybride synchrone).
- L'abbé, L., Defour Gl. (1891). La Bible dans Racine. Introduction. Paris: Ed. Ernest Leroux.
- Lanson, G. (1903). Études sur les origines de la tragédie classique en France. Revue d'Histoire littéraire de la France, Revue d'Histoire littéraire de la France 10e Année, No. 3 Paris, Published By: Presses Universitaires de France.
- Laurence, H.L. (2008). De l'histoire au mythe épico-romanesque: Alexandre le Grand dans l'Occident médiéval, dans Michèle Guéret-Laferté, Daniel Mortier, D'un genre littéraire à l'autre, Mont-Saint-Aignan. Publications des universités de Rouen et du Havre.
- Mangien, M. (1990). Aristote, Poétique, Le Livre de Poche. Paris: Presses Universitaires de France.
- Otarashvili, V. (2019). Mit'rop'olit' Ioseb T'bilelis (Saak'adzis) tskhovreba da moghvats'eoba. [The life and activity of Metropolitan bishop Ioseb Tfileli (Saakadze)]. Tbilisi: "Lit'erat'ura da khelovneba".
- Otarashvili, V. (2021). Giorgi Saak'adzis penomeni da Tarkhan-Mouravebi [The phenomenon of Giorgi Saakadze and the Tarkhan-Mouravs], T'.II, Tbilisi: "Lit'erat'ura da khelovneba".
- Panchulidze, D. (1960). Prangi mts'erlebi. [French writers.]. Tbilisis sakhelmts'ipo universit'et'is gamotsema.
- Racine, J. (1889). Ester. Tragedie (1689), Paris: Denys Thierry.
- Racine, J. (2016). Ester. Tragedie tirée de l'écriture sainte. Paris, 1689. Texte établi par Paul FIEVRE, revu novembre.
- Racine, J. (2020). Esther. tragédie tirée de l'écriture sainte, (1689), Publié par Ernest et Paul Fièvre pour Théâtre-Classique. fr, Mai 2020.
- Rustaveli, Shota. (1992). "Vepkhist'q'aosani". [The Knight in the Panther's Skin]. Tbilisi: Mts'eralta damouk'idebeli asotsiatsia "Gulanis" gamomtsemloba.
- The Complete Plays of Jean Racine. (2015). Volume 1: The Fratricides, By Jean Racine and Translated by Geoffrey Alan, Penn State Press, <https://books.google.ge>
- William, M. (2011). La véritable catharsis aristotélicienne Pour une lecture philologique et physiologique de la Poétique, William Marx Dans Poétique (n° 166), <https://www.cairn.info/revue-poetique-2011-2-page-131.htm>.